

OPRAVDOVÝ
KREŠŤAN
 POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TÝŽDENNÍK.
 LUDOVÁ PRÍLOHA „SLOVENSKÝCH NOVÍN“.

<i>Predplatná cena:</i>		Vychodí každú nedeľu.	<i>Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti, VI. okr., Aradi-utca 14.</i>
Na celý rok	2 zl. — kr.	Zodpovedný redaktor a vydavateľ: VIKTOR HORNÝANSZKY.	Sem sa majú posielat predplatky a dopisy. Nevyplatené listy sa neprijímajú.
Na pol roka	1 „ — „		
Na štvrt roka	— 50 „		
Jednotlivé číslo 3 kr.			

Reč nového fõišpána v Trenčíne.

Nový fõišpán trenčianskej stolice Gejza Osztróluczky bol dňa 10. tohoto mesiaca slávnostne inštalovaný. Pri tejto príležitosti povedal vážnu reč, v ktorej jadrnými slovami rozpovedal svoju mienku o pomere cirkve k štátu, taktiež predniesol aj programm, jakú národnostnú politiku bude sledovať vo svojom novom vysokom postavení.

Tieto odseky podávame tuhá doslovne. O pomere štátu ku konfessiám povedal:

Pevne som presvedčený, že dobrý pomer medzi štátom a medzi jednotlivými konfessiám, ktorý bol na čas zamútený pri podelení a ustálení moci obúch, budúce znovu príjde do predšej riadnej kolaje a premení sa v priateľstvo, ktoré stojí v záujme jak štátu tak aj konfesií, a ktorého krásny príklad poskytlo práve Uhorsko.

Všetci vieme, že naši predkovia katolickej cirkvi majú ďakovať to, že sa z tmy pohanstva a nevedomosti vyslobodili a kráčajúc ďalej po ceste vedomosti a osvety, vlast naša bola vriadená do radu osvietených europejských štátov. Z druhej strany ale história našej vlasti aj o tom nás poučuje, že rímsko-katolicke kňazstvo obsiahlo vo vlasti našej tak vynikajúce postavenie, a požíva ho aj dnes, jako nikde v celej Europe. Naši kráľovia obsypali ich už pred stovkami rokmi statkami a výsadami, za veľké nežistné služby preukázané vede a pokroku. Členovia katolickeho kňazstva požívali ešte aj dnes — k blahu vlasti — svoje vynikajúce verejno-právne postavenie a nenaštrbene môžu prevádzať práva pochádzajúce z tohoto postavenia; svoje povinnosti na poli nábožno-mravnej výchovy ľudu pilne plnia, a tak niet skutočnej príčiny k tomu, aby štát a cirkev žiarlily jedon na druhého pri ustálení pomeru ich moci, leho sú vzájomne jedon na druhého utisnutí, keď chcú docieľiť svoje veľké k blahu ľudu slúžiace úlohy.

Uhorské katolicke kňazstvo vždy spolu cítilo s uhorským národom a nikdy sa nevytlúčilo z tela jeho, vždy kráčalo popredu, keď bolo treba obetovať na veľké národné ciele. — Biskupi a kňazovia jak katolickej cirkve, tak aj iných vierovyznaní, sú bojovníci najskvelejšieho mena na poli uhorskej vedy a námahy ich sú totožné s najvznešenejšími cieľami národa. Nemá tedy ani štát žiadnej príčiny k tomu, aby dotedy súžil vplyv konfesií, jaký mali dosiaľ pri riadení krajinských záležitostí, pokiaľ kňazstvo zostane národným, pokiaľ zostane opatrovateľom a rozširovateľom uhorskej štátnej idey.

Za zvláštnu povinnosť budem si pokladať — hovoril — aby medzi konfessiám udržal a upevnil pokoj a svornosť a aby udržal dobrý bratský pomer medzi vyznavačmi všetkých náboženstiev.

Už prešiel čas toho, aby jednotlivé konfessie zápasily a žiarlily a na kňazov čaká krajšie, vznešenejšie spoločné povolanie, asíce: boj proti náboženskej ľahostajnosti a nevere, ktorej nivociaci účinok cítia už rodiny a spoločnosť a bude cítiť aj štát, lebo večná pravda je, že podporou a základom každého štátu sú čisté mravy, ktoré bez opravdovej nábožnosti nikdy nemôžu pusťiť hlboké korene.

Zatým prešiel na národnostnú otázku, o ktorej hovoril nasledovne:

Iná, nie menej vážna úloha je, s ktorou sa budem musieť vážne zaoberať, tá totižto, aby prítlunosť k vlasti na území našej stolice bývajúcich Slovákov stala sa vždy silnejšia, úprimnejšia.

Uhorský národ nenasledoval nikdy príklad západných štátov v tom, žeby bol na území bývajúcim kmenom odobral reč a kultúru. Uhorský národ práve naopak, zodpovedne vrodenej mu láske k slobode a liberalismu, nielen že ponechal premožené cudzie kmeny, lež ich hneď aj prijal

za rovnoprávných spoluobčanov. A aj dnes je to tak. Tu v Uhorsku každý môže slobodne užívať svoju reč a podržať svoje otcovské zvyky, predpokladajúc, že užívaním týchto neprijdu do protivy so záujmami spoločnej uhorskej vlasti.

Pochop o jednote uhorského štátu a uhorského politického národa neskrýva v sebe myšlienku na zničenie v Uhorsku bývajúcich rozličných národností; — čo spoločná uhorská vlasť právom požaduje a požadovať môže od svojho každého, jakejkoľvek reči syna, to pozostáva z toho, žeby každý prechovával lásku naproti vlasti, aby túžby každého zostali medzi hranicami a aby jedonkaždý najvznešenejšiu časťku svojej práce a citov posvätil záujmom a cieľom uhorskej vlasti a aby tiež obetoval na oltár uhorskej vlasti!

Čo sa mňa týka, ja v kruhu svojej činnosti všetko vykonám, aby prítulnosť Slovákov k uhorskej vlasti bola čím úprimnejšia, lebo to chcem, aby s rozprestrením panovania práva zákona a spravodlivosti jednota uhorského národa nebola vypovedaná len v zákone, lež aby ona sídlila aj v srdciach, aby prešla do krvi slovenského ľudu.

Jak by sa ale napriek tomuto vyskytol taký pohyb, ktorý by mohol narušiť pokoj a svornosť medzi bratskými národnosťami už či zo sobeckých cieľov, alebo cieľom narušenia jednoty štátu, tak budem vedieť spôsob, aby týchto neverných a nevďačných synov vlasti zákon prisne a bezohľadne trestal a aj sám upotrebím proti nim ten najprísnejší prostriedok, ktorý mi zákon upotrebiti dovoľuje.»

Tieto rázne slová spôsobili hlboký dojem na poslucháčov; nech si ich ale prečítajú a to viackrát aj tí, ktorí tie slová síce nepočuli, ale ktorým predsa znely, totižto tí naši spoluobčania, ktorí držia so sväto-martinskými prehnancami.

Celá reč bola s uspokojením prijatá, lebo z reči vidno, že vláda na čelo trenčianskej stolice postavila muža prísneho síce, ale spravodlivého, ktorý každému udelí čo mu patrí, ale nenie náchylný trpeť žiadne prechmaty.

So shromaždeným obecnstvom spolu i my srdečne vitame nového fõiškána na prestole trenčianskej stolice a úfame sa, že stolica táto pod vedením nového fõiškána bude práve tak prekvitať, jako dosiaľ.

Slovo k rodákam.

Podivný, čudný to svet tí ľudári: nadužívajúc nábožné city a smýšľania ľudu každý svoj čin a každý úmysel — tedy všetku ošemetnosť svoju — bohorúhavo do rúcha kresťanstva zabalujú. Ustaviče zneužívajú meno Božie a Kristovo, brešiac denne proti prikázaniu Božiemu,

ktoré im do usú hrmí: «Nevezmeš mena Božieho na darmo.» Ký div, že sa potom nevera a nezabožstvo zmáha, keď klerikálni ľudia náboženstvo oflinkujú.

Ludárske spisy, kočujúci pohlavári ľudárski broja proti celému svetu, proti všetkej spisbe, čo nie je ľudárske, vyhlasujúc ju za židovsko-zednársku, broja proti každej politike, keď nie je ultramontánsko-ľudárska, nazývajú ju liberálno-židovsko-zednárskou.

Aká prefikaná, zpupná, a často podlá a najviac nekresťanská je ich spisba a politika, to nechcú uznať a vidieť dľa príslovia o omrvine v cudzom a o brvne v svojom vlastnom oku.

Alebo či je snáď kresťanským to, čo píše «Alkotmány» o reforme juridickej výučby? Kresťanský ľudár doslovne sa takto vyslovuje:

«Najznamenitejším pri tejto reforme je jej úzadie. Toto je to, na čo už teraz musíme vyvolať pozornosť. V spojení s reformou totižto do návrhu vzaté je, aby sa vidiecke právnické akademie štátnej podpory účastnými staly. Toto je na prvý pohľad snáď celkom nevinná vec; ba zdá sa byť aj úľubným, no ale je to veľmi podivný plán. Vedieť treba, že katolíci len dve právnické akademie majú, s ktorými oni rozhodujú, kdežto protestanti majú ich sedem. A tieto protestantské juridické akademie mali by potom dostať štátnu podporu z daňových peňazí väčšinu tvoriacich katolíckych občanov. No už úcta i česť vierovyznanskej výučbe protestantov, ale to len nech nežiadajú od katolíkov, aby títo dali peniaze na to, žeby protestanti svojho vierovyznanskeho ducha rozširovali! Tí za netolerantných vyhlasovaní katolíci ozaj — tak sa zdá, — trpezlivými sa museli ukazovať doposiaľ jako ovce, keď voči nim s takýmito nápadmi predstúpiť možno.

Ozaj, či budú mať katolícki vyslanci tak na sneme, ako aj na magnátskej tabuli toľko energie (ráznosti), aby zpäťmrstili vedeli tento figel kalvínskej klikky Tiszovskej, toto nové napredovanie hugenotskej politiky uhorskej?»

Takto hľa vyzerá ten chýrny kresťanský duch ľudárov. Takéto veci hlásajú kňazia za pravdy kresťanské. Tedy tí kresťanskí socialisti, tí ľudoblažiteľia, tedy oni už aj dane dľa vierovyznania podelia: na daň: katolícku, luteránsku, kalvínsku, židovskú atď.! A potom na právnických akademiách mladíkov jedným a tým istým právam učia či na katolíckych, či na protestantských akademiách, tu tedy je len ten rozdiel, že tí v menšine súci protestanti v prospech krajiny a ľudu z biedy svojej až sedem právnických akademií vydržiavajú, na ktorých sa doposavád tisíce i katolíckych mladíkov právam vyučilo, kdežto majetkami a millionami vládnúca cirkev katolícka

uspokojila sa s vydržiavaním len dvúch takýchto ústavov. Alebo snád ľudári už aj iné zákony a iné právo žiadajú pre katolíkov a iné pre ino-
vercov? — Od nich ešte aj to vystane. — Ne-
bolo by divno, keby sa boli na tom pozastavili,
že židovské akademie nebudú podporované preto,
lebo ich niet, a mohly i mały by byť, aby každý
občan vlasti napomáhal a podporoval osvetu i
vedu národnú. Nuž mudrc-ľudár zabúda, že tá
podpora pôjde z daní všetkých občanov a tí pro-
testanti, ktorí na vydržiavanie týchže ústavov i
tak až nadmieru daňujú ešte poznovu odanení
budú? Ale čo že je ľudárovi po rozume a čo po
pravde! — keď on ani len dosah kresťanstva ne-
pozná.

Ale ešte neočatejší, nehanblivejší je Kresťan. Už i my poukázali sme na to, že «Kresťan» len šalbiari a klame pospolitost slovenskú požadovaním všeobecného práva, lebo že tá takzvaná ľudová strana je rozhodne proti nemu. Priatelia «Kresťana» alebo aspoň jeho kňazský redaktor istotne číta «Alkotmány» a známe sú mu zásady jeho principála Molnára, a predsa dopustí mu to jeho ľudársko-kresťanské svedomie ešte i najnovšie v «Kresťanovi» písať: «však práve Kossuthov denník «Egyetértés» nadáva «Kresťanovi» do socialistov, že žiada všeobecné hlasovacie právo» a týmto to chce dokázať že ani liberáli ani Kossuthisti nič neurobili a nerobia za ľud, ale iba ľudári sú vraj tí, ktorí sa oň starajú. Nuž ten kresťanský (?) pravdomluvník (?), prečo že nepovie, že majiteľ «Kresťana», vodca pätnástich ľudárov sám povedal, že všeobecné volebné právo môže iba *pošetilec* žiadať. Oh veru to ľudárske svedomie viac si dovoľí ako všetci židovsko-zednári. Tak podobne ako vychvaľovali Asbótha a za najväčšieho štátnika ho vyhlasovali, kým bol s nimi, a keď ich zanechal do pošetilcov a bláznov mu nadali. Dr Haydin, kým sa k ním prihlasoval, bol najvýtečnejší jurista, teraz keď ich opustil, už zostal zľelefanta komárom. Takto dôslední sú tí kresťania ľudárski, takto vyzerá tá ich politika. Z jednej diery i horúcim i studeným ľukajú a to jedným dúškom. A túto komédiu opovažujú sa kresťanským duchom a kresťanskou politikou prezívať, na posmech opravdového kresťanstva. Bože zahanbi ich!

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Oslavenie 900ročnej pamiatky založenia katolíckej cirkve v Uhorsku. V uhorskej katolíckej cirkvi vznikol pohyb tým cieľom, aby 900ročná pamiatka založenia katolíckej cirkve v Uhorsku bola okázalým

spôsobom zasvätená. Jako známo, dňa 15. augusta roku 1900 bude tomu práve deväťsto rokov, čo bol sv. Štefan korunovaný za kráľa uhorského a tým položený základ katolíckej cirkvi v Uhorsku. Uhorský biskupský sbor na pozvanie primasa Vaszaryho onedlho zasadne v Budapešti a na tejto porade krom bežných záležitostí, ako je: katolícka autonomia a záležitosť kongruy, pojednávať bude i oslavenie katolíckeho všeobecného sviatku, jaký rímsko-katolícka cirkev každých 100 rokov svätí a s tým spolu biskupi poradia sa i o oslavení 900ročného jubiléuma založenia katolíckej cirkve v Uhorsku. Ustálie totiž nariadenie oslavenia jubiléuma a ohľadom zasvätenia pamiatky prvej korunácie vypracujú predostrenie jeho veličenstvu kráľovi a vláde, lebo konečnoplatne rozhodnúť v záležitosti oslavenia prvej korunácie povolaný je kráľ, snem a vláda. Biskupský sbor zamýšľa v spoločnom prípise obrátiť sa na jeho veličenstvo kráľa a rímskeho sv. otca, čo by slúžilo za príležitosť k tomu, aby jak následník sv. Štefana, tak následník pápeža Sylvestra II. schválili jubiléum uhorského kráľovstva.

Čo bude s delegáciami. Pomaly nastúpi doba, kde by delegácie mały zasadnúť, aby ustálily rozpočet spoločných ministerstiev. Ponevác sa ale pomery v Rakúsku ani najmenej nezlepšily, to jest parlamentárne stránky nechcú ani počuť o pokoji, tak možno už teraz za celkom isté vziať, že rakúska ríšska rada nebude vstave vyvoliť členov delegácie, následkom čoho tiež ani nezasadnú,

Rozpočet spoločných ministerstiev ale musí byť začiatkom jasene ustálený, tak tedy treba sa už teraz postarať o spôsob, jakým by sa dal — s obídením delegácií — tento rozpočet ustáliť. Mienka najvýtečnejších znalcov práva je tá, že sa rozpočet spoločných ministerstiev dá aj jednostranne ustáliť, totižto tak, že keď delegácie bárs z jakej príčiny nemôžu zasadať, vtedy určí tento rozpočet sobite náš snem a osobite rakúsky. Výhľad je tedy, že tohoto roku náš snem bude začiatkom októbra pojednávať najprv spoločný rozpočet a zatým náš krajský rozpočet.

V Rakúsku určia spoločný rozpočet nariadením práve tak, jako nariadením uviedli do života aj vyrovnanie.

Tohoročná úroda. Minister orby uverejnil zprávu o výsledku mlatby na próbu. Dľa tejto zprávy tohoročná úroda je volačo lepšia, než bola vlnajšia, čo sa týče ale jakovosti obilia, tá je na mnohých miestach planšia než bola vlni.

Z tohoto nasleduje to, že cena zbožia na každý pád musí poskočiť, lebo ani u nás, ani nikde v Europe nebola taká úroda, ktorá by ospravedlnila terajšie nízke ceny. Preto gazdovia dobre spravia, keď sa s odpredajom obilia nebudú náblit.

Ministerský predseda je chorý. V deň narodeniu kráľa 18-ho augusta zvykol ministerský predseda prijímať blahoželania rozličných korporácií, ktoré potom

tlumočí kráľovi. Tohoto roku ale nemôže tejto príjemnej povinnosti zadosť urobiť, lebo leží chorý na svojom panstve v Rátóte. Blahoželania bude prijímať miesto neho finančný minister Lukács, ktorý aj na slávnostnom obede bude zastupovať ministerského predsedu.

Z Francúzska. Z Francúzska skoro každý deň priletí sensačná zpráva. Z počiatku nového pojednávania Dreyfusovej pravoty všeobecné bolo to presvedčenie, že Francúzi zachovajú chladnokrevnosť a celú Dreyfusovu záležitosť sveria na súd. Ale Francúzi sú národ, ktorý sa ľahko rozčúľuje a to dokázali teraz. Zprávy o svedoctve vysokopostavených generálov a bývalých ministrov, ktorí svedčili pred súdom že je Dreyfus vinný, natoľko účinkujú na Francúzov, že jest sa čo obávať, že vo Francúzsku vypuknú väčšie nepokoje, ktorých následky teraz nemožno predvídať. Minulú sobotu stalo sa v Rennes, kde pojednávajú Dreyfusovu pravotu, že jeden neznámy útočník strelil z revolveru na obhajcu Dreyfusovho, pravotára Laboriho a ťažko ho ranil do chrbta. Utočník ušiel. Lekári majú nádej, že Laboriho zachránia životu.

Zákernícky útok vzbudil veľký ruch a obidve strany priateľov a nepriateľov Dreyfusových popudil proti sebe. -- V Paríži zase objavila vláda sprisahanie proti terajšej štátnej forme Francúzska. Zatknuť bolo mnoho osôb a medzi nimi i viac ablegátov. Sprisahanci totiž rozposlali vojenským officierom cedulky s otázkami, či chcú srútiť terajšiu štátnu formu vo Francúzsku, aby sa takto sprisahanci presvedčili, na koho môžu v páde prevratu rátať a na koho nie. Výsledok tohto dopytovania bol, že z každých sto 75 officierov odpovedalo, že sú hotoví podporovať štátny prevrat. Toto bolo príčinou, že vláda dala pochytať sprisahancov. Medzi inými polícia chcela zatknúť aj predsedu jedného antisemitického spolku, ale ten sa aj so svojimi kamarátmi zavrel do miestnosti spolku a vyhráza sa, že sa živý nepoddá. Polícia nechce prelievať krv, dom obstala, nepustí nikoho dnu a hladom chce prinútiť predsedu ku poddaniu. Nuž sú to nanajvýš povážlivé pomery. Na jednom mieste strieľajú, na druhom protivia sa zákonu. Kto vie, či francúzska republika bude vedieť odolať tomuto nebezpečnému prúdu.

Blíži sa jaseň.

Blíži sa jaseň, — hneď je koniec leta,
Od hôr už chladný vetor pofukuje;
Ohník pastierov sem-tam sa trblieta
Poľom, kde už tiež pavúk nitky snuje.

Robotná včelka kvietkov už nenajde,
Tým skorej osy ovocia v hojnosti.
Neskoro vstáva slnko, no včas zájde,
Sfa by sa bálo jasennej spustlosti.

Vtač už sa sberá, v húfy sa sriaďuje
Vodcov si volí na ďalekú cestu:
Lúči sa v smútku, no zas sa raduje
Tam, čo ho čaká v novej vlasti miestu.

A srnka trnie, i zajac je v strachu,
Keď rachot pušiek ozýva sa z rana
V sirkovom dyme keď pušného prachu
Otvára sa im časnej smrti brána

Všetko už hynie a všetko sa tratí,
Pomíjateľnosť je obraz jaseni:
Citím i ja, že som už na úvratí
Z ktorého návratu v novú brázdú není.

Navykajme dietky ku sporivosti!

No veru, sami nemáme čím sporiť, teda jako že budeme príučať deti ku sporivosti!

Však ale verte mi, drahí rodičia, že máte tisíce a tisíce príležitostí k tomu, aby ste aj tie malé dietky navykli ku sporivosti.

A túto príležitosť treba aj náležite využiť, lebo tým položíte najväčší základ blahobytu nových gazdov a gazdín, v čo deti vaše časom vyrastú.

Martin Usilovný je s celou domácnosťou na poli. Práca je v najväčšom prúde a teraz je skutočná pravda, že čas je peniaz.

Dvoje svojich detí Janka a Hanku poslali do opatrovne a nechali im toľko chovy, koľko na celý deň potrebovaly.

Ale čo sa stalo?

Chlapec už pred poludním svoj diel zedol; lebo pokým v kapse dačo badal, nedalo mu po-

koja. Keď sa mu minulo, potom násilne požadoval, aby mu Hanka dala zo svojho.

No hľa, na tento prípad veľmi dobre pozorujme. Lebo keď Janko zvykne, že čo má, to aj hneď ztroví, vtedy vyrastie a nebude znať pravdu toho príslovia, že «viac dní, jako klobás.» Ba čo viac, ľahkomyselne bude zaobchádzať so svojim výrobkom. A keď nebude vstave žiadosťam svojim zadosť učiť, potom násilne bude požadovať vec druhého.

Pomimo toho na iný a mnohý spôsob môžeme navýkať deti ku sporivosti.

Keď deti, jako sme to už vyjadrili, budú cítiť, že s jakou obefou kupujú im rodičia odev a obuv, tým lepšie si to budú vážiť. Vynasnažujme sa na to, žeby dieťa už od malička pozorovalo na svoje veci; na krátce ale výčtkami ho vyhráme, keď ľahkomyselne zašpiní šaty, knižky, alebo dačo pokazí. Nech to dieťa pocíti, že s tým zľahčuje rodičov, ktorí trpko vyhládávajú ten groš.

Jako všade i tu môžu rodičia najlepšie príkladom predchádzať. Od sporivých rodičov skoro vždy osvoja si deti cnosť sporivosti.

Otec nech si ctí všetko, čo mu Pán Boh a jeho vlastná práca dala. Nech si ctí svoj zárobok, každodenný chlieb, kuchyňské odpadky, slamenné steblo, kosť, hnoj: slovom, nech vidia teti, že rodičia so všetkým rátaajú, všetko má u nich cenu. To dorastajúce dievča nech badá, že s koľkou starostou, vypočítaním podelí si matka chlieb a omastu. Nech badá, jako sa aj otec aj matka vynasnažujú dačo usporiť. Nech deti vidia, že v jak jednoduchých šatách chodia ich rodičia; jako matka príšiva záplatu za záplatou. Jako sa stará, keď zostanú dlžni; jako sa vynasnažuje z groša zlatý utvoríť.

Vidiac toto dietky, vssaje sa do nich láska k sporivosti, takrečeno pretvorí sa po svojich rodičoch.

Ale keď bude mať dobrý príklad takéto krásne ovocie: zlý príklad tým trpkšie ovocie priniesie.

Keď dieťa vidí, že jeho otec len pre krčmára pracuje, že majetok haní, potom i ono bude tak činiť. Keď dievča spozoruje, že otcov zárobok ide na drahé sukne, zápony, ani ono nebude inakšie.

Jaká je to chyba, keď rodičia posmelujú svoje dietky: «nesmúfte sa, budete mať čo do mlieka drobíť.»

Takýmto ubezpečovaním deti sa zmazňujú. Potom ani nepomyslia na to, že sporivosť udržuje majetok. Mnohé deti sa zklamaly v tej myšlienke, že veď «môj otec má.» V hojnosti boly vychovávané a núdza ich prijala u dverí života.

Jako si reč v detinskom veku osvojíme-chodíť sa tiež vtedy naučíme; ku práci vtedy pri-stupujeme: tak aj k sporivosti môžeme za detin-stva navyknúť.

Istý

DOPISY.

Lísková, dňa 12. augusta.

Veľactený Pán Redaktor!

V minulom dopise som bol prisľúbil, že podám zpravu o našich úrodách, ako sa budú ďalej vyvíňovať. Buď Pánu Bohu chvála od Ružomberku až po hranicu Spiša je všetko dobré až dosiaľ. Žitá sme počali zať; väčšia polovica je zložená na zemi. Keby len nebol prišiel v utorok dážď, ktorý až posiaľ neprestajne práť, tak že sa je čo obávať, že na zemi porastie. Jačmene sú tiež dobre odrastené, a vôbec sľubujú dost hojnú úrodu. Podobne tiež aj ovse. Hrachy sú dosiaľ tak krásne, že už viac rokov takých nebolo. Kapusty sú tiež dost dobré, už pokrúcajú hlávkami. Pri tak daždivom počasi budú aj mládze odrastené. Od Ružomberka ale až po samé Revúce, tam to veru nieveľmi dobre vyzerá, preto že je všetko veľmi bujné. Nadovšetko na tých zemiach, čo sú z lúk preorané, tam to všetko leží, ako keby ho bol zvalkoval. Tam sú švábky už tak pokazené, že je na tej zemi už smrad.

Toho leta prechodia častejšie búrky s hromobitím a tu i tu aj hrom udre. Tak pred pár dňami udrel hrom do jednej stodoly, na šťastie nezapálil ani sa nestalo žiadno nešťastie.

Na našom salaši sa tiež prihodilo nešťastie, ktorýsi valach nasbieral húb, a to planých, tak že sa všetci otrávil, jeden zaplatil aj životom. Čudujeme sa veľmi, že takí chlapi, všetci v horách vyrastení, nepoznali huby. To sa vraj stalo tak, že od hladu dostali bielky na oči, nuž vraj nevideli, či je to plávka alebo muchotrávka. V susednej obci Lískavke predvčerom začalo horeť, malé dievča, asi triročné zapálilo v stodole švábku. Na šťastie ho prichytili a hneď ohník zadusili.

Keď tam u vás v Pešti je macošský zárobok pre našich toho roku, lepšie to vyzerá u nás, tak že tu ešte hádam nikdy nebol tak hľadaný robotník ako teraz. Preto na tých, čo ku poľu najímajú, je najväčšia bieda. Sami gazdovia tak robia, dopoludnia ide po drevo alebo kôry a po obede zase kosí sebe.

S úctou

Lískovan.

Orava, koncom júla, 1899.

Mnohovážny Pán Redaktor!

Sdelil som v 29-om čísle et. čitateľom nášho obľúbeného týždenníka to pustošenie, ktoré zapríčinila voda následkom týždňového lejáka dňa 8-ho júla po celej stolici našej. Sotva sme zväčša ponaprávali cesty tu i tu,

zas nás navštívila pohroma podobná tej, ktorá bola dňa 24-ho júla.

Po nesnesiteľnom dvojdňovom horku, ráno asi o siedmej počalo sa mračiť od západu; nastala strašná búrka najprv na Rosudeom, a v krátkosti sa rozťahla na juh a na poľnoc; po chvíli nad celou oravskou stolicou. Leják prenáramný rýchlo naplnil potoky kalnou vodou, ktoré zase narobili škody mnoho. Najviac utrpela obec Žaškov. Potok sobral všetky drevené i murované mosty. Jedon murovaný most, na ktorý vynaložila obec minulého roku krem robotizne vyše 300 zl., tak smyla voda, že ani základu nezostalo. Cesta dolu obcou je tak zhubená, že na voze sused k susedovi prejsť nemôže. Potok si vydral celkom nové riečište; voda zruntovala i tri staviská.

Potok od Choča tečúci sa tiež vyliat a zaplavil krásne siatiny vyše Kubína. Dolu mestom Dolný Kubín tiekla voda vo výške vyše pol metra.

Nech Boh chráni ešte od podobného lejaka, lebo vtedy úroda úplne bude zničená.

Siatiny sú dosť pekné a úroda dľa terajšieho jej stavu dáva nádej k strednej žatve.

Zo zemiakov budeme mať veľmi málo, lebo sotva boly okopané už ich zarazilo a hnijú veľmi.

So senami po obciach ležiacich medzi vrchami ľudia sú ešte nie hotoví.

Žatva sa ešte nezapočala, ale asi o dva týždne začnú žitá kosiť.

V zdravotnom ohľade sme dosť dobre, lebo zimné epidemické nemoce už prestaly.

Dač zvláštnymi novinami sa nemôžeme chváliť; podsudca dolnokubínsky J. Homma, je vymenovaný za kr. sudcu do Trstenej. Viktor Kotunovics za direktora na nižšie gymnásium v Trstenej. Gratulujeme obom zaslužným mužom týmto.

Vo Veľkej-Vsi už bola voľba okr. notára; zvolený bol Fridrich Jeszenský.

Okres cirkevný kubínsky je spojený s okresom zámočným; okresným cirk. škôldozorcom v oboch okresoch je Balgha Árpád, farár podzámočský, a dekanom aktívnym Kuchár Pavol farár sedliacko-dubovský.

Veľko-veská fara ešte neni zaplnená.

S úctou

Furman.

Dolný Liptov, v auguste.

Vysokocentný pán Redaktor!

Ráďte mi odpustiť, že ja len tak niekedy pár riadkov pošlem do nášho milého časopisu. Teraz sa mi ešte i to prihodilo, že nebolo k dostaniu ani jedného písacieho pera, lebo všetky pokúpili za drahé peniaze akísi pánkovia od ľudovej strany a napísali hanopis proti luteránskej cirkvi. Kritiku ponechám povolanejším dopisovateľom náboženských časopisov. Najsmiešnejšie vám je to, že ten hanopis žiadna tlačiareň nechcela vytlačiť, prijala aj a vytlačila ho jedine tlačiareň Salvova. Zprvu sa odťahoval a prosil, že by to bolo lepšie vo

Viedni alebo niekde inde dať vytlačiť, ale pánu Salvovi pristúpili na prsty a riekli mu: Urobte si ako chcete, dajte si ho kde chcete tlačiť, len nech je vytlačený. Pán Salva aby snáď ešte nedoplácal, voľky-nevoľky brošúrku vytlačil sám. Nuž hľa vidíte, tento páno sa už každému odslúžil za dobré, ktoré mu v jeho živote preukázali. Nemecká Lupča, ktorá ho vychovala, tej sa dosť naposmieval a naprezýval. Nebohému Matiašovskému, služnému, ktorého pomocou dostal bývanie v Ružomberku, tomu sa tiež odslúžil tým, že keď vystúpil za ablegáta agitoval proti nemu; Ružomberok za to, že ho prijal do lona svojho, sa tiež dosť naprezýval. Proti Rosinskému za to, že mu bol pravou rukou vo všetkom čo mu bolo treba vysvetliť, agitoval v celej uhorskej krajine, aby bol vyhnaný a to len preto, že strašiak nechcel tancovať s pánom Hlinkom. Na uhorský štát sa už tiež dosť nadudral ani moriak dvaročný. A preto si teraz umienil to urobiť, že sa on z uhorského štátu vykrojí a urobí si štát v štáte. S touto brošúrkou sa tiež poďakoval cirkvi, že bola tak dobrá a ho vychovala. Zvedaví sme už teraz naposledy, ako sa odslúži Pánu Bobu za to, že ho stvoril?

Na liskovskom salaši je vraj taká bieda, že valasi i s bačom od hladu jedli plané huby, od ktorých aj pochoreli, ba jeden z nich aj zomrel. Na lichvacom tržisku v Ružomberku Mackovitsa ktosi tak pohľadkal, že ho ledva prebrali v špitáli. A pod mostom ružomerským jedna cigánka našla u plátenika päťdesiat zlatých aj niekoľko krajeiarov. A na takéto veci sa musí dívať

Ondrej Mntch

Hájme užitočných vtákov!

Podáva: Juraj Boesek.

Každý priateľ prírody, zahradník a ovocinár len s radosťou víta ten pohyb, ktorý vyvíja sa v najnovšom čase ohľadom hájenia užitočných vtákov, pustošiacich škodnú chrobač, húsenice a červíky.

Naše zahradníctvo a ovocinárstvo vystavené je ročne náramným škodám. Z pomedzi týchto úderov najnebezpečnejšie sú tie, ktoré prevádzajú rozliční drobní chrobáci, húsenice a červíci. O odstránenie týchto veľkých, často našu celoročnú úrodu ničiacich nehôd a úderov starajú sa rovnako: vláda, vrchnosti a jednotlivci.

Cieľom týchto mojich riadkov je: obznámiť obecnstvo s užitočnými vtákmi a rozpovedať, čo sa ohľadom ich hájenia všetko spraviť má, aby sme ochránili naše ovocné stromy od pustošenia nesčíselných červov, húseníc a chrobače.

Štatistické dáta nám dokazujú, že tieto malé zvieratká často zničia celú našu nádej a radosť na hojnú úrodu, že úplne zničia ovocnú úrodu nielen jednotlivých krajov, ale často i celých krajín. Často počuli sme už rozprávať o pustošeníach na mnoho tisíc zlatých cenených, ktoré zapríčinily šašky, chrústy, žitné muchy, zúžaly alebo hory

pustošiace červotoče — bez toho, — aby sme sa boli aspoň len pokúsili o umenšenie takýchto pohrôm.

Dobry gazda a zahradnik všetko vynaloží na to, aby sa oslobodil od týchto svojich nepriateľov; jednotlivé vrchnosti a spolky za sbieranie chrobákov a ich lár v určily odmeny, zkušenosť avšak ukazuje nám, že všetko toto namáhanie sa so strany človečenstva je nedostatočné, alebo že ono tak malý výsledok docielilo, že to namáhanie nestálo v žiadnom pomere ku veľkým útratám, ktoré sme pri tom mali. Celá duševná i telesná sila človeka je nedostatočná k tomu, aby čo i len približne mohla premôcť a zničiť tieto drobné, pohyblivé a náramne množiace sa zvieratá.

Náš zaslúžilý učenc Otto Hermann, ktorý už od rokov slúži veci zahradníckej a ovocinárskej svojou odbornou vedomosťou, láskou ku predmetu a výborným perom, za najmocnejší prostriedok ničenia týchto škodlivých chrobákov drží hájenie vtáctva.

Pousilujme sa teda v prvom rade majiteľov zahrád a počiatočných gazdov oduševniť za túto peknú a užitočnú myšlienku, ktorá jedine vedie ku istému cieľu, a výsledkom tohoto nášho namáhania bude: že ono bude prekážaním nivočenia vtáctva a obživením našich zahrád bohato odmenené.

Naše krajinské zákony nakladajú síce hájenie užitočných, menovite ale spevavých vtákov, ale žiaľbohu, o prevedenie týchto zákonov doteraz nestaral sa nikto. A ponevác tieto naše zákony bez mohutného spoluúčinkovania vzdelaného spoločenstva zostaly by i nabudúce len mŕtvou literou, čo sa týče hájenia vtáctva musíme hlavný zreteľ obrátiť na srdečných priateľov vtáctva do tábora gazdov.

Nemožno, aby som na tomto mieste nepoukázal na jeden najnebezpečnejší a menovite tohoto času s obľubou prevádzaný spôsob pustošenia, ktorý bez policajných krokov ani nebude možno odstrániť a vyrval z rúk chalanov túto mizernú a ničím neodôvodnenú zábavku nivočenia vtáctva. Nástroj tento je: flóbert-flinta a v rukách nezralých chlapčískov gumová strelka.

Tieto ničiace nástroje viac škody narobia v našom vtáctve jako lep, sľučka a klietka dohromady. Lebo tieto posledne menované vtákov ničiace stroje, najviac len v jaseň a v zime sa upotrebujú, naproti tomu s flóbertkou a gumovou strelkou behajúci žiaci-chlapčiská v apríli a máji, teda počas párenia a liahnutia sa strieľajú vtáčky, čím mlad zostane bez rodičov, a tak znivočia aj nevinnú drôbež v hniezdach, na ktoré čaká potom len smrť hladom.

Za primerané držím teda na prvom mieste vyvolať pozornosť polície na ničiaci boj proti fló-

bertke a gumovej strelke, a vyzvať ju, aby tieto pustošiace nástroje shabala.

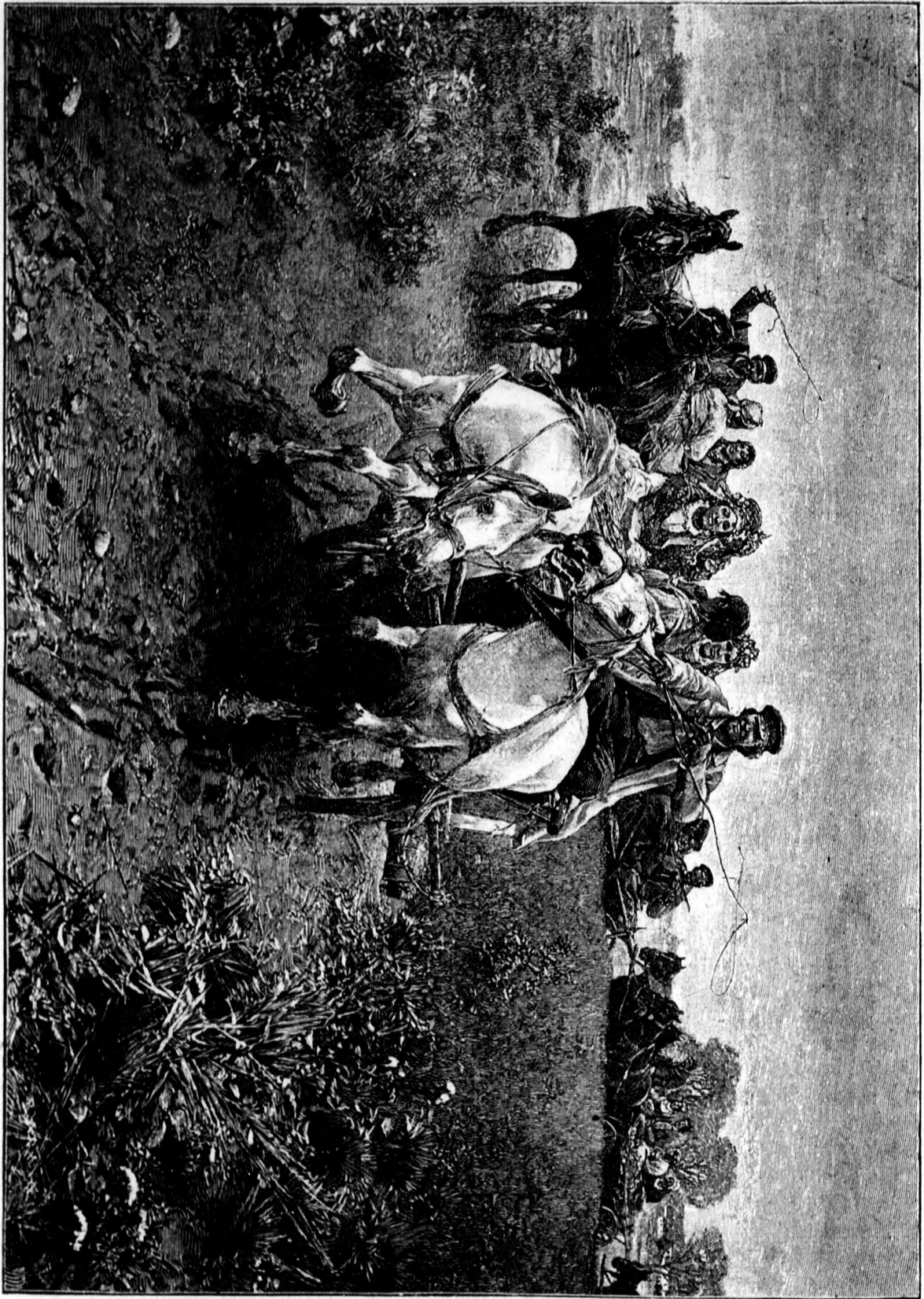
Ba aj náš poľovný zákon stojí čiastočne v protive so zákonami pofahujúcimi sa na hájenie osožných vtákov, lebo práve poľovný zákon, ktorý viac mal na zreteli záujmy poľovníkov než hospodárov, dovoľuje, aby v zakázanom čase poľovať sa mohlo na divé husy, divé kačice, na kane, pustovky, jastrabov, kršiakov, kavky, vrany, škorcov a vrabcov, ba povoľuje ešte aj pustošenie spevavých vtákov, a zakazuje len kazenie vtáčich hniezd a vyberanie mladých; nezakazuje strieľanie s flóbertkou, čoho smutným následkom je to, že považujú to len za takú onakvú hračku, neobzrú sa o to naši policajti, žandari, poľní a hŕní hájníci, a tak povoľujú to najmizernejšie pustošenie vtáctva. Ostatne s flóbertkou musí poriadok urobiť nielen priateľ prírody, ale aj vychovávateľ a polícia; flóbertkou zavádzané býva nezralé chlapčisko ku daromnému mrhaniu času, premeškáva vybavenie svojej práce a vyvíňuje sa v ňom náklonnosť k surovému a neludskému pustošeniu vtáctva; no a od všetkého toho treba mládež chrániť. A že strieľanie v slobodnom, a to šuhajov v strieľaní nesbehých, znebezpečuje i telesnú istotu ba aj životy vonku pracujúcich, je vec taká, ktorú si polícia musí povšimnúť.

Ponevác ku tomuto cieľu pusté slovo zákona nenie dostatočné, povinnosťou každého človeka, ktorý na srdci nosí blaho vlasti a ktorý nabliadnuc tie náramné škody, ktoré uvalujú sa na vlasť pustošením užitočných vtákov je, aby s celou pilnosťou na tom pracoval, žeby každé pustošenie vtákov čo len možno prekazil, ba aby rozmnoženie sa vtáctva napomáhal stavaním hniezd a krmníkov.

Prvou starosťou zahradníka a ovocinára nech je: ohájenie duše jeho zahrady, to jest vtáctva. Čo milým a príťažlivým robí našu zahradu; čo umožní osožný boj proti millionom červotoče, to je tiež len vták.

Tieto okolnosti primaly v Insbruku zastupiteľský dom a v Španielsku panujúcu kráľovnú ku vyneseniu zákonov na hájenie vtáctva; neunavnému účinkovaniu panej Dory Brüll má sa čo ďakovať, že v Taliansku nápadne prestáva móda nosenia vtáčich krídel a v najnovšom čase aj týždenne vychodiace noviny «Viedeňská móda» veľmi ostro vystúpily proti móde nosenia vtáčich pier na ženských klobúkoch.

Právom môžeme povedať, že najväčšia čiastka vtákov je taká, ktorá povolana je naše gazdovské rastliny, naše ovocné stromy oslobodiť od ich nesčíslných nepriateľov, lebo najväčšia čiastka z nich za zrádlo potrebuje: chrobákov, červíkov, larvy, pandravý a vajička, ktorých sú vstave vtáci ná-

Polská svatba.

sledkom svojej pažravosti denne nepočtetné množstvo požraf.

Na kynozenie s roka na rok množiacich sa chrobákov teda najprihodnejší sú vtáci, preto aj všetko máme vykonať, aby vtáci vždy viac a viac sa množili, aby sa veselo plodily, a neslobodno ich z nevedomosti, zlosti a ziskubažnosti umenšovať.

Prísne má byť pokutovaný ten, ktorý prevádza kupectvo chytaním vtákov a za chosť niekoľko mizerných halierov nivočí zvieratka a vtáčkov, ktoré usilovnou prácou čistia stromy a zahrady naše od škodlivej červoče a chrobače. Dľa mojej skromnej mienky v prvom rade bolo by treba kupčenie so spevavým vtáctvom cele zakázať, alebo len v tej najmenšej miere povoliť, a to tým viac, že máme už viac cudzozemských druhov, ktoré za slobodným životom nebažia a na slobode by aj zahynuly. Keď takýchto vtáčkov chováme, tým nezaškodíme nikomu.

V páde previnenia čo najcitlivejšie by som trestal jak predavača tak i kupca. Príklad k tomu máme v Tyrolsku a v Karinthii. Len so žiaľom pozorujeme, že počet spevavého vtáctva vo vlasti našej jako aj v cudzozemsku s roka na rok sa umenšuje a práve v takej miere rozmnožujú sa aj nehody, ktoré zachvacujú poľné a hórne hospodárstvo, taktiež aj ovocinárstvo.

(Pokračovanie nasleduje.)

BESEDNICA.

Zázračné perá.

— Východná rozprávka. —

„Ten človek, ktorý sa postaví v cestu tvojmu synovi, bude príčinou veľkého nešťastia pre teba.“

Najstarší z čarodejníkov prorokoval toto kráľovi rihanskému. Preto vydal kráľ veľmi prísne nariadenie. Keď sa jeho syn Ali strojil opustiť kráľovskú palotu, trubači dali to ľudu na známosť. Naskutku vyprázdnil sa ulice, brány domov sa zavrely a brány mesta prísne strážili. Mesto Riha podobalo sa mestu mrtvých...

Mnoho rokov minulo bez všetkej nehody. Kráľ sa tešil, že svojimi poriadkami zamedzil splnenie sa smutného proroctva.

Trubači dali na vedomie jedného dňa, že knieža Ali v ten deň o ôsmej hodine odíde do Hammamu. Ulice, ktorými šiel knieža so svojím sprievodom, byly akoby vymreté. Ako ďaleko len mohol pozrieť, nezbadať ničoho. Zatvorené domy podobaly sa ľuďom so zažmúrenými očami.

Avšak v blízkosti kúpeľov, ukrytý za základným kameňom jedného stĺporadia, spal jedon žobrák. Na dupot koní sa vzbudil a náhle vstanúc, nahnul sa, aby lepšie

videl. Vojaci sa však vrhli na neho a bijúc ho a kričiac hnali ho pred sebou.

Na druhý deň vypuklo sprisahanie. Ali sotva vedel vyhnúť smrti a šiel do vyhnanstva, aby žiaľne trávil svoj biedny život.

*

Ali bol človek múdreho smýšľania. Takto myslel teraz:

— Všetko naše nešťastie nasledovalo len potom, keď žobraka zbili. Ten žobrák teda musel byť nejaký preoblečený čarodejník, ktorý sa teraz pomstí za svoje pohanenie. Bezpochyby bude to diljaneiský Abd-el-Kader, najmocnejší z pomedzi čarodejníkov. Lebo on preoblečený za žobraka rád chodí medzi ľuď. Vyhľadám teda Abd-el-Kadera; pokľaknem pred ním a budem bozkávať stopu jeho nôh. Abd-el-Kader je práve tak dobrý ako je mocný. On mi odpustí.

Ali ešte toho dňa vydal sa na cestu. Dlho, veľmi dlho sa túlal. Všetok svoj pokrm zaopatruoval si z orechových stromov stojacich na pokraji cesty a smäd hasil si vodou z potoka. Niekoľko hodín odpočinul si v tóni paliem. Potom šiel znova a nezastal ani vo dne ani v noci. Už bol skoro vysilený, keď zrazu stál pred ním ten, ktorého hľadal.

Ali vrhol sa na zem; jeho čelo dotklo sa prachu cesty.

Potom takto prosil:

— Oh, ty mocný Abd-el-Kader, hlboko sme ťa urazili. Pokorenie naše bolo spravodlivé. Zničil si môjho otca, mňa poslal si do vyhnanstva, vystavil biede a potupe. Tak sa to malo stať. Ale pohliadni, v jakom položení som teraz. Chcel som sa s tebou potkať, lebo chcem ťa odprosiť; hľadal som ťa vo dne v noci; noby mám zranené, údy zkrvavené. Oh, majstre! Tvoja dobrota je tak veľká, jako tvoja moc. Neodpustil by si najnešťastnejšiemu kniežatu?

Dobrého Abd-el-Kadera pohla táto úprimná prosba.

— Odpustím ti, syn môj, — riekol. — Vstaň a dávaj dobrý pozor na moje slová. Budem ťa blažiť a obdržíš späť všetko, čo si pre chyby svojho otca utratil. Sľúb mi však, že ma budeš vždy poslúchať, že bez mojej rady nič nepodujmeš a že moje rozkazy budeš slepo nasledovať. Teraz idť do susedného lesa. Roztiahni svoju sieť. Jeden vták vlietne do nej. Toho mi dones.

Ali šiel do lesa; vystrel sieť, potom schoval sa v huštine. V tom okamihu zaslúchol trepot krídel. Ukázal sa jedon vták. Mal tak lesklé perie, že osvietil celý les. Ali vystrel ruku že chyť pekného vtáka; lapený sa miká, vytrhne sa, odletí a v ruke lovca nechal len niekoľko kúskov zo svojho zázračného peria.

Jak zázračné perá to byly! Keď sa ich dotknul, ruka cítila príjemné chvenie, keď na ne pozrel, rozhorúčil sa jeho pohľad. V tisícich farbách sa trblietaly, jako keď paprsky horúceho slnka padajú na hromadu diamantov. Ranná zora nenie krajšia, dýba nie pestrejšia

Ali sa len díval, díval na perá, ale ich sotva videl

— Oh, beda mi! — vzdychal. — Už ani prvý rozkaz môjho majatra nemohol som vyplniť!

— Nermúť sa, syn môj, — ozval sa jeden hlas, v ktorom poznal hlas Abd-el-Kadera. — Choď ku novému kráľovi rihanskému. Ponukni mu tieto perá.

*

Ako kráľ uzrel tie perá, bol celý uchvátený.

— Oh, jak utešené sú to perá! Dal by za ne všetky poklady mojej ríše. Kto mi donesie takéto perá, bude mi milším nad všetkých poddaných!

Počnúc od tohto dňa Aliho ubytovali v palote a kráľ ho obsypal darmi a hodnosťami.

Lenže milosť budí žiarlivosť; dvor je plný jám a klepcov. Ali sa skoro o tom presvedčil. Kráľ mal jedného veľvezira, ktorého znali pod menom Slimane a ktorý mal dosavď všetku moc v rukách. Slimane vidiac v novom miláčikovi svojho soka, snažil sa ho zničiť. Aj vymyslel tomu spôsob. Šiel ku kráľovi a takto mu riekol:

— Pekné sú to perá. Vták však, ktorý ich nosí, zaiste je ešte krajším. Čudujem sa, že ťa Ali nedrží za hodného mat takého vtáka. A veru vie, kde by ho mohol zaopatríť. Jestli ťa opravdove ľúbi, tak ti ho aj donesie.

Kráľ naskutku dal si predvolať Aliho a zakázal mu, aby sa mu pred oči do tých čias neukázal, pokým nedonesie mu toho zázračného vtáka.

Ali si zúfal.

— Načo som poznal znova blaho a dobrotu, — nariekal v sebe, — keď teraz znova musím to utratit?

— Netráp sa, syn môj, — riekol mu jeden hlas, v ktorom Ali poznal hlas Abd-el-Kadera; išť znova do lesa a opäť vystri svoju sieť.

Ali rozprestrel svoju sieť v lese, priletel vták a zamotal sa. Lovec ho teraz nepustil, lež zanesol kráľovi. Ako ten uzrel utešeného vtáka, bol celý preč od radosti. Objal, vybozkával Aliho a maznajúc sa s ním riekol:

— Ty si najlepším zpomedzi mojich poddaných. Podľžen som ti viac než mojím životom a milovať ťa budem na veky.

Ali sa veľmi potešil, lebo mu kráľ prisľúbil, že ho na veky bude milovať.

V srdeci veľvezira však roznieť sa pomstivý hnev. V tajnosti koval nový klepec. Znova našiel spôsob, ako sa sprostíť Aliho. Odišiel ku kráľovi a riekol:

— Veličenstvo, vďaka mojej rade, prišiel si k peknému vtákovi. O koľko ale je krajšia kňažna Halime, ktorej samotu ten vták osladzoval. Halime je pekná ako vychádzajúce slnce a divím sa, že tvoje oči nepovažovali za hodné spočinúť na nej. Ali vie, kde ju možno najst. Jestli ťa tak miluje, ako hovorí, najmocnejšiemu kráľovi donesie najkrajšiu princeznu.

— Donesiem! — odpovedal rýchle Ali, ktorý už prv bol si vypýtal radu Abd-el-Kadera. Princezna Halime je tak krásna, že ju Slimane ani opísať nemôže; jej krása prevyšuje všetko, čo ľudia dosavď len vymysleli. Odídem teda, veľký pane, a dovediem ju. Len že je zakliata na jednom kúzelnom ostrove, v strede mora,

ktoré ten ostrov obtáča. Aby sa k tomu ostrovu mohol priblížiť, potrebujem loďku zo zlata a veslá zo striebra. A k tomu potrebný materiál treba vziať z pokladov veľvezira.

Kto sa dostal do pasce? Slimane. Dávno zná kráľa. Vie, že jeho žiadosti nemôže sa sprotiviť. Ani sa nepokúsil vzdorovať. Kľúče od svojich pokladov oddal svojmu sokovi.

Zlatý člnok so striebornými veslami čoskoro bol hotový. Hotový k odchodu kúpa sa na vlnách. Zlaté jeho steny sú striebrom obité. Zlaté kormidlo, strieborné veslá zlatom pozlátané. Plachty striebrom prešívané.

Množstvo zlata a striebra muselo byť vyneseno z pokladne veľvezira! Skúpemu Slimaneovi sa skoro srdce puklo. S veľkou námahou shromažďoval drahé poklady a hľa teraz po kuse miznú. Keď ho nikto nevidel, ešte i plakal od zlosti. V prítomnosti kráľa sa usmieval. Už to je taký zvyk!

Zlatá loďka vyzdvihla svoje ťažne. Pláva teraz po nekonečnom mori obtáčajúcom ostrov, pláva ku kúzelnému ostrovu, na ktorom je zakliata princezna Halime, ktorá svojho utešeného vtáka oplakáva. Pri kormidle stojí Abd-el-Kader; Ali díva sa na neho. Oni dvaja sú jediní obyvatelia, cestovatelia na zlatej loďke. Už mesiac veslovali keď uzreli zďaleka bralá vykuknúť. Toto je to záhadné väzenie, v ktorom žije princezna, krajšia nad vychádzajúce slnce. V pozadí zálivu zdvíha sa polota. Na terasse sní princezna Halime. Biely anjel v bielom závoji.

Jako spozoruje, že loďka pláva do zálivu z blízka chce vidieť ten zázrak. Aby zahнала nudu, túžila chytiť veslo, dotknúť sa plachát a obzerať sa v zlatých stenách loďky. Chytila teda ruku podávanú jej Alim a jedným skokom bola na môstku. V nasledujúcom okamihu pohla sa loďka a brehy boli tak ďaleko, že ich sotva bolo vidno.

Halime však nekričala o pomoc. Halime neplakala. Uspokojila sa s tým, že silnejšie stískala ruku Aliho.

*

Či možno vylíčiť čo cítil kráľ, keď predviedli pred neho tú zakliatu perľu, ktorá dosavď svietila len na ostrove obtočenom nekonečným morom. Ali dostal skyvelú odmenu. Jeho majetkom zostala i loďka, na ktorej doviezol princeznu.

Úbohý Slimane! Prišiel o najkrajšiu čiastku svojho majetku a teraz žije v biede, kdežto jeho sok obsýpa sa bohatstvom.

Kráľ si nekonečne obľúbil princeznu Halime.

— Nadišiel čas, — riekol jej, — aby si volila medzi mnou a Alim. Jestli budeš mojou manželkou, dám ti polovicu môjho majetku a ty budeš kráľovnou rihanskou.

— Ďakujem, veličenstvo, — odpovedala princezna Halime. — Zapáľ hranicu dreva, ktorú nech obtáča so všetkých strán priekopa. Sadnite na kone obidvaja. Kto hranicu preskočí, toho budem.

Kráľ prijal podmienku. Tak hlbokou láskou zahorel ku princeznej. Predsa ale trochu bol nespokojný.

— Neboj sa — šeptal mu veľvezir. — Nech prvý preskočí Ali. Spofahni sa len na mňa. Dám naklást tak vysokú hranicu a vykopať tak hlbokú priekopu, že Ali na každý pád zahynie.

Na túto myšlienku kráľovo srdce sa rozveselilo.

*

Bol to veľavýznamný deň v dejinách rihanských. Ľud sa sišiel zo všetkých čiasťok kráľovstva a zaujal miesto na obrovskej rovine. Na vrchoch, kopcoch človek človeka tiskal, aby mohli byť svedkami závodenia. Na prostred roviny stála obrovská hromada dreva, aspoň na dvadsať stôp vysoká. Okolo nej ťahala sa hlboká priekopa, tmavá ako bezodná prepaš. Oheň, ktorý si už robil cestu pomedzi polená dreva, svojim plameňom na červeno barvil oblohu. Zrazu daný bol znak.

Slimane už vopred tešil sa pomste.

Kráľ sa usmieval do svojej brady.

Ali začal traťiť dôveru.

— Oh, len teraz keby mi pomohol veľký majster. Ale čože môže i on sám učiniť proti takému veľkému nebezpečenstvu? Teraz je už koniec všetkému. Musím zomreť. Smrť — to je nič! Ale musím utraťiť princeznu!

— Neboj sa syn môj, — ozval sa jeden hlas, v ktorom Ali poznal hlas Abd-el-Kadera. — Obráť sa, ohľadni sa do okola a použi pomoc svojho majstra.

Ali sa obráťil. Uzrel veľmi chudého koňa. Koňa? Či možno koňom nazvať tú mrcinu, ktorej vidno bolo všetky rebrá? A jako bola vystrojená! Na miesto opraty kus špagátu; miesto sedla kus surového pňa, handrami o koňa priviazaného; na sedle visia i dve ostrohy... z dreva. Ali vysadol na mrcinu, vezme do ruky korbáč upletený z vrby, priviaže si drevené ostrohy a tak sa pohol pred kráľovský sprievod.

Ako prišiel ta, každý sa pustil do smiechu. Vrchy tisícásobne opäťovali veľký smiech. Ktorí ho lepšie milovali, mysleli že zblaznel. Prečo si nevyvolil paripu z kráľovskej maštale?

On nepočul nič. Rýchle sa pohnul ku horiacej hranici. Prešiel popri princeznej Halime. Vrhol na ňu ľúbostný pohľad. Potom sa naklonil napred v podivnom sedle, pobodal svojho koňa a podivné zviera vyletelo do povetria, na okamih zmizlo v plameňoch, potom sa opäť objavilo, sletelo na zem a ďalej hrave galupovalo.

Búrľivá pochvala zavznela so všetkých strán. Ali navráťil sa ku miestu, odkiaľ sa Halime dívala na toto bezpárne závodenie. Ich pohľad, ktorý si zamenili, hovoril o hlbokej láske.

*

Teraz bol rad na kráľovi. Jeho prívrženci chceli ho zdržať.

— Nerozumní — hovoril pohoršený. — Čo mohol urobiť jedon poddaný, prečo by to nemohol urobiť kráľ?! Celá zkuška je detská hra! V mojej maštali stoja plnokrvné paripy. I s vetrom môžu závodíť. Preletia cez každú

prekážku. Nech dovedú sem tie šlachetné zvieratá! Každý hodnostár môjho dvora, každý dôstojník môjho vojska nech sadne na koňa a ma nasleduje!...

Tušili, že myseľ kráľova sa pomútila. Predsa nepovázil sa nikto vzdorovať. Vyviedli pre neho najčernejšieho arabského samca. Vystrojili ho ako ku najväčším slávnostiam. Kráľ sadol do sedla. Oh! Jak výtečný to jazdec! Jak ľahko spravuje šlachetné zviera, ktoré sa trasie netrpezlivosťou!

Prijdúc pred princeznu Halime silnou rukou zastaví letiacu paripu, prinúti ju ku pokľaknutiu, potom rýchle pohne ju ku skoku. Jeho strieborné ostrohy červené pruby krájajú do čiernej, lesklej srsti a koň, zaslepený bôľom pádi vopred.

Sprievod nasleduje svojho kráľa. Zdivelé kone divo letia. Bol to nezapomenuteľný obraz každému, kto mohol vidieť toto čertovské závodenie. Na okamih žiara ohňa padá na zlaté, strieborné šuty; v tisícich farbách láme sa v diamantoch, v drahokamoch; potom všetko zmizne v obrovskej hranici. Miliony drobných plameňov vyšľabne. Záplava iskier sa zatrblieta. Hrubý oblak dymu pozdvihne sa k nebu, potom padá v podobe dažďa.

Minuly minúty, leu minúty, lež byly dlhšie než stoletia. Plamene už vyhasínajú. Kráľ rihanských a jeho sprievod zhorel na prach.

A so všetkých strán roviny, s vrchov, kopcov počul ľer jeden hlas:

— Nech žije kráľ Ali!

A Ali pristúpi ku Halime a pokloní sa.

Halime sa usmieva a k sebe pozdvihne toho, ktorého miluje.

Tak sa stal Ali pánom peknej Halime, tak sa stal kráľom rihanských.

Maď. napísal: *Július P. Zempléni.*

O cieľuprimeranom obrábaní pôdy a o dobytčom a umelom hnojive.

Z poverenia Gazdovského spolku trenčianskej stolice napísal:

Franc Jattka.

(Pokračovanie.)

Že v najnovšom čase naše úrody sa zväčšily, to pripísať môžeme len tej okolnosti, že pôdu lepšie obrábame, aby sme ale úrodnosť ešte povýšili, musíme ešte aj dobre hnojiť. No a ku tomuto už lichvačí, čili mašťaľný hnoj nie je dostatočný ku tomu potrebujeme už takzvané umelé hnojivo.

Najstarší a najznámejší hnoj je hnoj mašťaľný. Dobře manipulovaný mašťaľný hnoj úrodnosť vždy rozmnožuje, ale zle manipulovaný mašťaľný hnoj nie je viac od ničoho.

Hospodársky spolok pred rokami vydal o manipulovaní mašťaľného hnoja malú knižočku. Videl som na vlastné oči, že knižočku tú aj mnohí prečítali, ale nevidel som to, že by niekto vedľa tam obsaženej nárady hnoj manipuloval. No a to je veľká škoda!

Maštalný hnoj nepozostáva len zo slamy a z pevných liehvacích hnojových častok, ale aj z tých tekutých hnojivých látok, ktoré gazdovci vytekať nechávajú zo svojich dvorov.

No a veď v týchto tekutých látkach tiež je hnojivá látka a to síce veľmi cenná látka.

A preto popri každom hnojovom kopei mala by byť jama na tekuté hnojivo aby z tejto jamy slamenný hnoj čas po čase ku príkladu lopatou alebo puťou polievany byť mohol. Kto má väčšie gazdovstvo ten kúpiť si môže hnojovú sykačku (strekáč) a tou ostrekávať môže svoj hnojový kopec.

Má hnoj istú látku, ktorá je veľmi cenná a to je takzvaný ammoniak, ktorý veľmi dobre spojí sa s povetrim. Je toto tá látka, ktorú ku príkladu, keď vstúpime do ovčiarnie, zavoniam a ktorá v očiach nás štípe. Táto je ohľadom rastlín veľmi vážna životná látka a preto všetko musíme prekonať, aby sme jej vyparenie sa do povetria prekazili. V cudzozemsku ba i u nás sú gazdovia, ktorí rozličné látky ku príkladu gyps, superfosfát-gyps, sirkový kvet posypajú na hnoj, aby túto do povetria ľahko ubehujúcu látku v hnoji udržali. Prejde ešte mnoho času, kým naši malí gazdovia tiež presvedčia sa o užitočnosti látky tej a ju aj upotrebia.

Predbežne avšak radiť môžem len to, aby ste hnoj nenechali dlho ležať na kopei, polievajte ho usilovne tekutou hnojnicou a s časom na čas vrstvy hnoja, hnojový kopec pekne poukryvajte zemou. To nie je dobre, keď hnoj na kopei leží, lebo do takého hnoja ľahko prejde povetrie a sebou strhne ammoniak. Dobré je hnoj pošliapať, preto je ovčí hnoj taký dobrý, lebo je od oviec pošliapaný a slama celkom do seba vsiakne tekutú hnojnicu. Je také porekadlo, ktoré to hovorí, že jestli poznať chceš gazdu, pozri na jeho hnojový kopec. A toto je aj pravda, lebo kto má zlý hnoj — ten nemá ani úrody.

Aj to je zlý zvyk, že gazdovia, keď vyviezli hnoj, tam ho nechajú v hromádkach na roli dlho ležať. Hnoj, keď je vyvezený, hneď treba rozhádzat, rozkydat a zorať; vtedy keď hnoj nemôžeme hneď zorať, vyvezme ho na kraj role do väčšej hromady a tam prikryme ho zemou. Toto pokračovanie vidieť môžeme u našich privandrovaných moravských gazdoch; a ono je to dobré pokračovanie, len ho nasledujme. Keď ale na hromadu neukladíme hnoj, vtedy je o mnoho múdrejšie hnoj rozhodit, ale v malých kôpkach nenechajme ho nikdy ležať.

Tekutú hnojovku, ktorú slama už do seba vsiaknuť nemôže, vyvezme na roľu v sudoch a polejme ňou jak máme v prvom rade lúku, jestli lúku nemáme vtedy role naše.

A veľmi je to smutné, že v našej stolici, kde aj malí gazdovia počínajú ku príkladu pod cukrovú repu dorábaný hnoj upotrebovať, o maštalný hnoj tak veľmi málo sa starajú. Vskutku smiešne je i pri väčších gazdovstvách, že peniaze vydávajú za umelý hnoj, kdežto v maštalnom hnoji nechcú zachrániť to, za čo peniaze vydávajú. Predovšetkým dobre opatrujeme hnoj maštalný

a až potom, keď maštalného hnoja nemáme nadostač, kupujeme hnoj umelý.

Nuž a čože je to ten umelý hnoj?

Keď nejakú rastlinku, ku príkladu zemiaky, datelinu, žito s jej semenom a klasom spálime, dostaneme najprv oheň a dym, ktorý ujde do povetria a zostane len popol. Všetko to, čo v podobe popola pozostane, to rastlina z pôdy vyberie; krom tohoto len ešte jednu látku — ktorá pri spálení do povetria prejde — najväčšia čiastka rastlín našich tiež len z pôdy vybere; ostatné pri spálení ušlé látky rastlina z povetria berie.

Popol tento potom prezkúmali a v ňom všelijaké látky našli; tak najznamenitejšie: vápno, fosfor, káli atď.

Tá látka, o ktorej som spomenul, že pri spálení tiež prejde do povetria a ktorú najviac našich rastlín z pôdy vybere, je nitrogen.

Nech je predbežne o tejto veci toľko dost — len to ešte spomeniem, že rastlina z čiastky z povetria a z čiastky ale z pôdy berie látky; tie látky, ktoré rastlina berie z povetria, nahradiť netreba tak ako aj vodu; ale tie látky, ktoré rastlina zo zeme vyberie, tie veru nahradiť musíme. A medzi tymito najpotrebnejšie sú: nitrogen, fosfor, káli a vápno.

Nitrogen je tá látka, ktorú vidíme vo vajcovom žltku, alebo v pokazenom vajci, ktorú voniame v maštali; fosfor je tá látka, ktorá je ku príkladu v sirkových hlávkach a káli je čiastka na príklad aj kuchynskej soli — teda soľ; vápno ale znáte. Toto sú tie látky, ktoré rastliny potrebujú a bez ktorých rastlina ani rásť nemôže. Tieto spomenuté látky jako: fosfor, nitrogen, káli, vápno v pôde obsažené byť musia, lebo bez týchto látok rastlina ani rásť nemôže, ani úrodu nedá.

Umelé hnojivá teda sú také materie, ktoré v sebe obsahujú tieto životné látky asíce v podobe tej, že vo vode dajú sa roztopiť. Lebo keby tieto látky vo vode nedaly sa roztopiť, rastlina by ich nemohla do seba vssat. Umelých hnojív jedna čiastka obsahuje fosfor a preto volajú ich superfosfátom. Tieto hnojivá sú najcieľupriemeranejšie pod zbožie, lebo toto z pôdy najviac fosforu vytiahne, druhá čiastka obsahuje nitrogen a tento obsažený je v chili-sanitre.

Káli ale u nás, ponevác naše menovite ťažšie pôdy z neho valné množstvo majú, sa neupotrebuje, hodí sa káli najlepšie do piesočnatej zeme.

Vápno, jako vápno alebo gyps najznamenitejšie sa hodí ku hnojeniu datelín.

Keby teraz niekto povedal, že umelé hnojivo je nepotrebné, tomu by nasledovne odpovedal: Vezmime ku príkladu malé gazdovstvo, v ktorom pestujú aj cukrovú repu a dajme do hromady všetko to, čo na úrode za jeden rok z gazdovstva toho predáme: žito, jačmeň a cukrovú repu. Krmu neberem do ohľadu, lebo z nej stane sa hnoj a ten príde na role.

(Dokončenie nasleduje.)

CHÝRNIK.

Narodeniny jeho veličenstva. Jeho veličenstvo kráľ Franc Jozef I. z milosti Božej dňa 18. augusta doplnil 69. rok svojho života. Svoj vysoký vek doplnil jeho veličenstvo v dobrom zdraví ku úprimnej radosťi svojich poddaných, ktorí v svojom staruškom kráľovi vidia svojho otca, dobrodince a obrancu. Vo výročitý deň kráľových narodenín odbavovali sa slávnostné služby Božie v chráme Matiašovom v Budíne. Na bohoslužbách, ktoré odbavoval knieža-primas so skvelou asistenciou, prítomní boli členovia vlády, zákonodarstva a vysokí svetskí a vojenski hodnostári. Podobne i v ostatných chrámoch hlavného mesta shromaždilo sa mnoho obecnstva, ktoré vrúčne ďakovalo Bohu, že v dobrom zdraví udržuje nám nášho milovaného kráľa. — Popoludní bol v ministersko-predsiednickej palote slávnostný obed, na ktorom minister *Lukács* vyniesol vrelú zdravicu na kráľa a panujúcu rodinu.

Pamiatka Petöfího v školách. 50ročná pamiatka smrti Petöfího pripadla na taký deň, keď sú všetky školy zavreté. A ponevác patrí sa, aby aj školská mládež zasvätila pamiatku oslávenca, pädagogické kruhy teraz zamýšľajú, že v prvých dňoch septembra celú mládež hlavnomestských škôl vyvedú ku soche Petöfího, kde spevom a rečovankami budú holdovať pamiatke veľkého syna našej vlasti. Za príkladom hlavnomestských škôl stroja sa i vidiecké školy školskými slávnosťami zasvätiť pamiatku Petöfího.

Jeho veličenstvo kráľ po veľkých manévroch v Česku vráti sa do Viedne a dňa 10. a 11. septembra zúčastní sa na smútočných slávnosťach usporiadaných na pamiatku pred rokom tak tragickou smrťou zomrelej svojej manželky kráľovnej Alžbety.

Podobizeň Michala Zsilinszkého. Michal Zsilinszky, štátny sekretár ministerstva výučby, ako známo, prv bol hlavným županom čongrádskej stolice. Obecnstvo tejto stolice vďačne rozpomína si na jeho zdarné fíšpánske účinkovanie, na znak čoho teraz dá odmaľovať podobizeň Michala Zsilinszkého pre veľkú dvoranu stoličného domu. Obraz štátneho sekretára slávnostne odhalia na jasennom stoličnom shromaždení.

Poľovnícke šťastie jeho veličenstva. Počas dvorných poľovačiek vo Weissenbachu jeho veličenstvo kráľ sám zastrelil 22 kamzíkov a arciknieža Franc Ferdinand zastrelil tiež toľko kusov. Všetkého spolu na poľovačke zastrelili 57 kamzíkov.

Požiar. V obci Vajkovce (abaujská stolica) dňa 8. t. m. na poludnie za veľkého vetra vypuknul požiar, ktorému za krátky čas padlo v obeť 40 domov i s pobočnými staviskami a nakopenou úrodou. Mnoho rodín zápasí s biedou, lebo im všetko zhorelo a len málo gazdov bolo poistené.

Vojenská slávnosť. Jako známo, Hentziho sochu so sv.-jurského námestia v Budíne preniesli do kadétskej školy na Leopoldovom poli, kde sochu postavili nad kryptu, v ktorej ležia zemské pozostatky cisárskych vojakov padlých pri bránení Budína r. 1849. Socha je teraz pomníkom tam ležiacich vojakov a jej posvätenie previedlo sa za vojenskej slávnosti, ku ktorej vyrukoval z každého tu ležiaceho pluku jeden bataillon podobne i bataillon 1. honv. pluku jako i chovanci Ludoviceuma a cis. a kráľ. kadétskej školy. Keď došiel arciknieža Jozef, ktorý zastupoval panovníka, vojanský opát Ványa vysvätil pomník a potom každý bataillon dal salvu a delá zahrmely. Po streľbe poľný zbrojmajster knieža Lobkovitz povedal reč, v ktorej rozpovedal historiú prenesenia sochy a potom odovzdal pomník do opatery veliteľa školy. Na to zavznela streľba, hudba zahrála hymnu „Gottterhalte“ a slávnosť skončila sa oddefilovaním vojska pred arcikniežatom Jozefom. — Práve počas tejto slávnosti neodvísle mešťanstvo hlavného mesta demonštrovalo proti vojenskej slávnosti tým, že v kat. chráme v predmestí Kristíny dali slúžiť veľké rekvie, po ktorom tiahli ku honvédskej soche v Budíne, kde dvaja rečníci ostre vystúpili proti vojanskej slávnosti a potom ovenčili sochu. Obecnstvo sa potom v tichosti rozišlo. Jedna časť však odbočila demonštrovať proti honvédom navracajúcim sa zo slávnosti, ale keď vojsko nasadilo bodáky, demonštranti sa rozutekali. Ináč pokoj nebol narušený.

Pensia generála Czeza. Ministerský predseda Koloman Széll 2000 zlatých ročnej pensie assignoval v Amerike žijúcemu Jánovi Czezovi, bývalému honvédskeму generálovi v r. 1848/49. Czez totiž žije teraz v Buenos-Ayrese a od 50 rokov nebol vo vlasti svojej, odkiaľ po nešťastnej kapitulácii pri Világosi (13. aug. 1849.) ušiel do cudzozemska. Starý generál teraz po polstoletí vráti sa do Uhorska a bývať bude v Koložváre, kde mu tamojšie panie už zariadili byt.

Bohatý gazda. V Sabadke zomrel 82ročný sedliak bunevác Anton Dulič, ktorého majetok páci sa na dva milliony zlatých. Pozostalosť zdedia jeho traja vnuci.

Sudca ochrancom života. V Rácalmáši tieto dni do Dunaja padlo jedno osemročné cigánske dievča. Topiace sa dievča zočil dr Franc Genthon, sudca pri kráľ. súdnej stolici z Budapešti a tak jako bel skočil do vln a dievčatko ratoval.

Vojaci zlodejmi. Šesť vojakov okrádalo tieto dni vojenský magazín na Hungaria ceste, ale boli spozorovaní jedným strážnikom susednej fabriky, ktorý naskutku oznámil krádež v kasárni. Naskutku prišla patrulla a prekvapila zlodejov, ktorí ešte vždy nakladali na vozy. Hriešnych vojakov stráž obstala a i s vozmi dopravila do kasárne. Vec oznámili vojenskému súdu, ktorý už zaviedol rozsiahle vyšetrovanie. Na tých dvoch vozoch, ktoré naložili pri krádeži, bolo rozličného materiálu za 74 zlatých. Zlodeji všetko vyznali. Prezradili udajne i ukryvača, ktorý lacno poskupovával od nich ukradnuté veci. Má to byť jeden budapeštianský kupec.

Budúci pápež. Pápež Lev XIII. môže skutočne povedať keď číta noviny, ktoré sa zaoberajú s budúcou konklavou, že už pojednávajú jeho smrť. Na najbližšej porade kardinálov pravdepodobne vyskytne sa otázka, či budúci pápež má byť rodom Talian alebo iný krajan. Na trón sv. Petra na tento čas sú traja kandidáti. Lavelletta, kardinál, náčelník sv. kollegiuma. Jeho nastúpenie na trón pápežský znamenalo by dobu pokoja v cirkevných záležitostiach a v páde jeho zvolenia by prevzal meno Piusa X. Druhým kandidátom je Lucido Parocchi, ktorý je medzi hlavami cirkve najviac ctižiadostivým a mimoriadne prísny. Jestli by on bol zvolený za pápeža, pravdepodobne by na tom nástojil, aby sa Quirinál pomeril s Vatikánom. Tretím kandidátom je kardinál Vannutelli, kňaz bojovného ducha, ktorý by bol veľkým priateľom trojpolku a prevzal by meno Klimenta XV. — Na to mimo talianskych kardinálov nemá výhľadu ani jeden cudzozemský kardinál, žeby bol zvolený za pápeža. Anglický kardinál Gibbon prípadne by dostal niekoľko hlasov, ale ku obsiahnutiu potrebnej väčšiny nemôže mať žiadnej nádeje.

Jako sa vyplácajú tureckí námorníci. Nedávno bol turecký sultán poslal peknú loďku do daru černoorskému kniežatu Nikitovi, na znak svoj naklonnosti. Loďku doplavili do Čiernej Hory na Skutarské jazero, ale keď uradosený knieža Nikita chcel si obzreť jej vnútorné zariadenie, prekvapený videl, že z lodi všetky cenné veci a ozdoby zmizly. Tureckí námorníci totiž, ktorí malú loď dopravili, už od pol druhu roka nedostali od tureckej vlády žiadneho platu a preto vyrabovali loď, aby si takto nahradili škodu.

Tovaryšia medzi sebou. Dvaja pekárski tovaryšia Jozef Lővinger a Ján Kán zabávali sa v Kráľovskej ulici v Budapešti a potom sa pre čosi povadili. Lővinger vytiahol nožik a vrazil ho Kánovi do krku. Nešťastný človek v nemocnici o hodinu pozdejšie odkrvácal, lebo mu Lővinger prerezal na krku hlavnú tepnu. Lővingera už chytili.

Pomätená žena podpaľáčom. V Chyranoch (nitrianska stolica) jedna na rozume pomätená žena vyšla na pôjd svojej chalupy a podpálila slamou pokrytý krov. Strecha sa hneď chytila a zhorela nielen chalupa, ale i susedných šesť domov. Nešťastná žena keď videla čo vykonala, ušla a skočila do blízkeho potoka zkaže jej len hlava trčala von. Museli ju násilne vytiahnuť z potoka a dopraviť do stoličného špitála v Nitre.

Potrestaná nedôvera. Ján Istolišič, hospodár v Zombore predal na jarmoku zbožie a aby jeho žena nevedela že má peniaze, utržených 350 zlatých skryl do pece. Podvečer Istolišičova varila večeru a poriadne nakládla do pece. Gazda po večeri prikradnul sa k peci, aby si peniaze sobral, ale namiesto bankoviek našiel v peci hrbu uhlia a popola. Gazda sa teraz boží že viac nebude skrývať pred svojou „starou“ bankovky do pece, ale susedia sa mu smejú, že si na takom drahom kurive dal večeru variť.

Fajčil „lacné“ cigary. V hlavnej trafike v Segedíne mizly cigary a trafikant dajúc pozor spozoroval, že cigary kradne železničný kontrolór K. M., ktorý každý deň predpoludním zavítal do trafiky a pokým si kúpil 2—3 cigare s istou zručnosťou za celé priehrstie cigár strčil do vrečka. Trafikant na druhý deň zavolať tajných policistov a tí pristihli kontrolóra na skutku. Úradník zbfadnul, netajil, že už od dlhšieho času kradnul, a aby nahradil trafikantovi škodu, dal mu 500 zlatých. Správa štát. železníc zaraz zaviedla proti úradníkovi disciplinárne vyšetovanie, ktorému ale kontrolór tak chcel vyhnúť, že vzdal sa úradu. Na druhý deň však na všeobecné prekvapenie odvolal poďakovanie a pýtal si od trafikanta nazpät tých 500 zi., ktoré mu bol dal čo odškodné a to s tým odôvodnením, že on nemôže za to, že kradnul, lebo on vraj trpí na kleptomaniu (nemoc popudzujúca ku krádeži). Pravda trafikant nechce vrátiť peniaze a tak vec príde pred súd.

Nešťastie. Dvaja robotníci v Budapešti 16ročný Otto Geszner a 18ročný Ján Schneider pri prelievaní petroleja z jedného suda do druhého zamáčali si petrolejom celý odev. Geszner chcel si zapáliť fajku a štrajchnúť švábalkou po petrolejom presiaknutých nohaviaciach, tieto sa mu chytily a nešťastný človek za okamih stál v plameni. Schneider chcel mu strhnúť horiace nohavice, ale i jeho oblek sa chytil. Na veľký krik sbehnúvši sa ľudia udusili síce oheň, ale oba nádenníci utrpeli také popáleniny, že ich odviezli do nemocnice.

Hnev zlý radca. V Segedíne dvaja okresní pod-sudecovia Béla Batta a dr. Aurel Bersán už od dávnejšieho času sú v hneve a mali aj duell, pri ktorom Bersán dostal ranu na ramene. Týmto však ich spor nebol vy-bavený, lebo tieto dni Batta úplne spitý v jednom hostinci vrhnuť sa na Bersána a počal ho biť. Bersánovi kamaráti Battu odsotili, a keď Batta robil krik, policajti ho odviezli z hostinca. Bersán podal proti Battovi trestné oznámenie a aj polícia zaviedla proti nemu vyšetovanie pre spáchanie verejného škandálu.

Fotografovanie v službe hasičov. Berlínski hasičia pri každom väčšom požiari robia i fotografické snímky. Toto fotografovanie k tomu slúži, že z týchto obrazov zvedia, že dobre viedli ratovné práce a či niečo nepremeškali. Posiaľ udajne už mnohému sa naučili z takýchto fotografií.

V šťastí nešťastie. Petrohradský kupec Grigorjev kúpil si bol nedávno lós, na ktorý vyhral 75.000 rublov. Zobral sa do banky, aby mu výhru vyplatila. Tu mu povedali, že musí predložiť aj druhú polovicu lósu, inak ani polovicu výhry nedostane. Skutočne nemal Gregorjev celý lós, ponač svojho času polovicu lósu daroval dcére, keď ju vydával. Na otázku, čo by sa stalo s peniazmi keďby sa druhá polovica lósu ztratila, odpovedali mu, že by v tom páde pripadla celá výhra štátu. Úbohý kupec nevie kde je jeho dcéra a teraz dal do časopisov nasledujúci inserát: „Maria Ivanovna vráť sa ku otcovi, alebo zašli polovicu lósu. Tvoj nešťastný otec, Jovan Grigorjev, ktorý vyhraných 75.000 rublov nemôže vyzdvihnúť.“

Nešťastný omyl. Štyrimesačný chlapček grófa Andora Széchenyiho a jeho manželky rodenej grófký Csekonicsovej tieto dni, keď rodičia vyšli na ďalšiu prechádzku, náhle ochorel a domáci lekár grófskej rodiny dr Fülöpp predpísal roztok borovej kyseliny do jednej a karbol do druhej fľašky. Lieky boli donesené a lekár chytiac fľašku, na ktorej bol nápis že je to borová kyselina, striekal liek do chlapčekovho ramena a z druhej fľašky umyl rameno. Chlapček o chvíľu na to zostal zle a po ťažkom trápení zomrel. Lekár medzitým so strachom spozoroval omyl. V lekárni totiž naopak poprilepali kartičky na fľašky a lekár vstriekal do dieťaťa karbol, ktorý ho usmrtil. Lekár Fülöpp a lekárnický praktikant Július Vajda, ktorý bol liek hotovil, hneď sa oznámili vrchnosti v Marcali, ktorá zaviedla vyšetrovanie. Mladí rodičia skoro si zúfali keď vrátili sa domov našli svoje prvorozené dieťa mrtvé.

Pozor pri kúpaní! Ludvik Nagy 26ročný kat. kaplán vo Fajszí kúpil sa so svojim priateľom dr Janaym v slobodnom Dunaji. Voda ich však schytila a mladí ľudia počali sa topiť. Lekára ratovali ale kaplán Nagy sa utopil.

KU OBRÁZKU.

Poľská svatba.

Náš obrázok nepotrebuje dlhšieho vysvetlenia. Hneď na prvý pohľad vidno, že obrázok predstavuje svatbu v Poľsku. Práve tak jako i u nás z mnohých miest, kde niet chrámu Božieho, vezú mladuchu do blízkeho mesta, aby tam pred Bohom slúbila vernosť svojmu nastávajúcemu manželovi. Spev družíc, veselá muzika hudcov sprevádza nevestu ku tomuto vážnemu kroku života ľudského. Vrané kone ozdobené ručníkmi jako by tiež vedely k obom vezú, divým skokom letia vpred spravované rukou šikovného šuhaja. Všetko sa teší, všetko veselí nad novým párom manželským.

Cena potravných článkov.

Budapešť, 17. augusta.

V budapeštianskych tržniciach predávaly sa podrobne nasledovné potravné články za tieto priemerné ceny:

Mäso: *Hovädina* predok 72, zadok 80, polievková

76, jazyk 72, obličky, ľadviny 90, čistené 200 krov za 1 klg. — *Baranina:* predok —, zadok — krov za 1 klg. — *Telacina:* 72, lopatka 76, stehno 90 krov za 1 klg. — *Bravčovina:* 72, stehno a lopatka 76 krov za 1 klg. — *Šunka:* pražská 90, surová 68 krov za 1 klg.

Masť: Sviňská 62 krov, loj 58 krov, slanina ku roztopeniu 56 krov a husacia masť 120 krov za jeden kilogramm.

Drúbež: Za jedno kura 45, sliepku 80, kobúta 80 krov. Za jednu tučenú kačku 110, za tučenú hus 280 krov. — *Očistená drúbež:* kura 45, sliepka 80, kapúň — krov, hus 190 (za jeden klg. — krov), morka za kus — krov, a kačka za kus 90 krov.

Vajcia: Ku vareniu väčšie 43 kusov za 1 zl., menšie 9 kusov za 20 krov, ku čaju 4 kusy za 10 krov.

Ryby: Kapor 70, sumec 80, štika 60, zubáč 80, jesater 200, okúň — krov. Raky: kus za 12 krov.

Rozličnosti: Maslo gazdovské 90, ku čaju 120 krov za 1 klg. Brindza 20 krov za kilo. — Smotana 24 krov za liter. — Pár holubov 30 krov, divá hus —, divá kačka 70, jarabica — krov za kus. — Zajac za kus — zl. — krov. — 1 klg. divej svine — krov, stehno srny 300 krov. — Zemiaky nové 3 kr. za klg.

Múka: Pšeničná múka predávala sa za tieto priemerné ceny:

číslo:	0	1	2	3	4	5
zlat.	14:30	13:70	13:10	12:20	11:90	11:60
číslo:	6	7	7½	8		
zlat.	10 80	9:30	6:70	5:60		

Pšeničné otruby drobné po zl. 4:40, hrubé po 4:30.

Zeleniny: *Zemiaky ružiaky* zl. 1:60—2:30, žlté zl. 2:60—3:00, rožky zl. 2:80—5:00, biele zl. 3:00—3:10 za metr. cent *Kapusta* (v hlávkach) za kus 15 krov. — *Cibuľa* zl. 2:00—4:00 m. c. *Zeler* 100 kusov zl. 40—50.

Strova: *Hrach* nový 7 kr., čistený starý 6—14 krov za liter. *Šošovica:* domáca 7—9 za klg. *Riža* 10 krov za kilo.

Chlieb: miestny od pekára biely 13—18 krov, čierny 11—14 krov za kilogrammu.

Budapeštianska bursa s úradným značením cien dňa 17. augusta.

Obilie	Jakosť dia hekt.	Za 100 kilogr.		Cenné papiere		Peniaze	Tovar	Cenné papiere		Peniaze	Tovar
		od	do								
Pšenica banátska	75—80	8 55	8 65	Štátny dlh.				Prvá uhor. poisť. spol.		3250	3300
" peštianska	75—80	8 20	8 90	Uhorská zlatá renta 4%		118 40	118 90	Pešt. uh. kupec. b.		1436	1438
" stolnobebradská	75—79	8 30	9 05	" korunová renta 4%		96 40	96 80	Pešt. prvá vlast. sporiteľňa		8480	8530
Raž (žito)	70—72	6 50	6 70	Uhorské regálové úpisý 4½%		100 00	100 75	Šalgó-tarjánska baňa na uhlie		317 00	318 00
Jačmeň na krm.	60—62	5 80	5 90	" premiové úpisý		161 25	162 25	Záložné listy.			
" na pátku	62—64	5 40	5 80	Uhorská tiskovo-segedínska po-				Uhorského pozem. úverkového			
" na várku	64—66	7 00	7 25	žička 4%		139 75	140 75	ústavu 4%		95 00	96 00
Ovos	39—41	5 80	6 00	Uhorská žel. požička 4½% v zl.		120 75	121 75	Uhorského úver. záložného ús-			
Kukurica	—	4 60	4 75	" vyvážkové úpisý 4%		94 50	95 50	tavú 4½%		100 50	101 50
Replca	—	4 15	4 45	Spoločná požička v bež. penia-		100 00	100 50	Uh. úver. ústavu s prímou 4%		120 50	121 50
Dateľinové semä, luc.	—	11 70	12 20	zoch 4½%				Peniaze.			
" červené	—	36.—	40.—	Žreby.				Cisársky dukát		5 67	5 72
Sviňská masť peštianska	—	30.—	32.—	Spolku „Jó sziv“		3 40	3 80	Dvadsať-frankovník		9 55	9 59
" vlnová	—	49 50	50 00	Uhorského „Červeného kríža“		10 00	10 50	Nemecká ríšska marka		58 90	59 00
	—	—	—	Rakúskeho		21 00	21 50	Štriebro			
	—	—	—	Baziliky		6 00	7 40				

Platný od 1. mája 1899.

Vozný železničný poriadok.

Platný od 1. mája 1899.

Budapest—Galantha—Zsolna						Zsolna—Galantha—Budapest.						
Stanice.	triedy	osobný	rýchlo	osobný	rýchlo	Stanice	triedy	osobný	rýchlo	osobný	rýchlo	
		vlak	vlak	vlak	vlak			vlak	vlak	vlak	vlak	
		I—III.	I—II.	I—III.	I—II.			I—III.	I—II.	I—III.	I—II.	
Budapest ny. p.	ind.		7:30	9:15	6:20	9:05	Zsolna (Rajecz-fürdő)	ind.	9:00	3:35	5:18	2:58
Galantha			10:20	2:30	8:58	3:00	Hricso		9:17	—	5:36	—
Gány			—	2:41	—	3:09	Kottesó 97. sz. őrh.		*9:23	—	*5:47	—
Szered	érk.		10:34	2:51	9:12	3:17	Nagy-Bicse-Predmér		9:31	—	5:51	*3:21
Súr	ind.		—	*3:03	—	—	Pelvás 91. sz. őrh.		*9:40	—	*6:00	—
Szilád-Zéle			—	3:13	—	3:32	Podhr.-Vághéve 88. sz. őrh.		*9:46	—	6:07	—
Lipótvár	érk.		10:52	3:26	9:31	3:42	Vág-Besztercze		9:54	—	6:17	*3:39
Lipótvár	ind.		8:20	11:02	3:41	9:36	Milochó 82. sz. őrh.		*10:03	—	—	—
Madunicz 33. sz. őrh.			8:29	—	*3:48	—	Puchó-Kocskócz		10:14	4:30	6:36	3:53
Kosztolány			8:37	—	3:56	—	Alsó-Kocskócz 77. sz. őrh.		*10:20	—	—	—
Drahóc 36. sz. őrh.			8:46	—	*4:03	—	Bellus		10:27	—	6:49	—
Pöstyén			8:59	11:24	4:20	9:58	Lédecz		10:33	—	6:56	—
Pop-Szerdahely 41. őrh.			*9:09	—	*4:30	—	Ilava		10:43	4:47	7:06	4:10
Brunócz			9:17	—	4:39	—	Dubnicz		10:53	—	7:16	—
Csejte-Szt.-Kereszt 43. őrh.			*9:22	—	*4:44	—	T-Trencs-Teplicz		11:01	4:59	7:24	4:22
Vág-Ujbely			9:36	11:45	5:05	10:18	Trencsén szem. p. u.		11:21	—	8:33	—
Bohuszlavicz			*9:46	—	5:16	—	Trencsén-Istebnik		11:27	—	8:33	—
Melsicz			9:57	*11:59	5:27	—	Kosztolna-Zajrecs 54. őrh.		*11:34	—	8:43	—
Kosztolna-Zajrecs 54. őrh.			10:08	—	5:38	—	Melsicz		11:44	—	8:57	*4:50
Trencsén-Istebnik			10:17	—	5:47	—	Bohuszlavicz		*11:53	—	9:09	—
Trencsén szem. p. u.			10:25	12:16	5:55	10:48	Vág-Ujbely		12:05	5:43	9:22	5:06
T-Trencs-Teplicz			10:38	12:25	6:08	10:57	Csejte-Szt.-Kereszt 43. őrh.		—	—	*9:41	—
Dubnicz			10:53	—	6:29	—	Brunócz		12:17	—	9:47	—
Ilava			11:05	12:44	6:41	11:16	Poh.-Szerdahely 41. sz. őrh.		—	—	9:53	—
Lédecz			11:16	—	6:52	—	Pöstyén		12:35	6:04	10:08	5:28
Bellus			11:23	—	6:59	—	Drahóc 36. sz. őrh.		—	—	10:18	—
Alsó-Kocskócz 77. sz. őrh.			*11:30	—	—	—	Kosztolány		12:51	—	10:26	—
Puchó-Kocskócz			11:39	1:01	7:13	11:33	Madunicz 33. sz. őrh.		—	—	10:34	—
Milochó 82. sz. őrh.			*11:49	—	—	—	Lipótvár	érk.	1:04	6:23	10:42	5:47
Vág-Besztercze			11:59	*1:15	7:34	—	Lipótvár	ind.	1:34	6:28	11:07	5:57
Podhr.-Vághéve 88. őrh.			*12:07	—	*7:42	—	Szilád-Zéle		1:47	—	11:20	—
Pelvás 91. sz. őrh.			*12:14	—	*7:49	—	Súr		—	—	*11:29	—
Nagy-Bicse-Predmér			12:26	—	8:01	—	Szered	érk.	2:02	6:45	11:36	6:15
Kottesó 97. sz. őrh.			*12:33	—	*8:08	—	Gány		2:22	—	11:50	—
Hricso			12:42	—	8:16	—	Galantha	érk.	2:34	7:00	12:00	6:30
Zsolna (Rajecz-fürdő)	érk.		1:00	1:55	8:35	12:35	Budapest ny. p. u.	érk.	7:55	9:45	5:55	9:25

Nagy-Surány—Kis-Tapolcsány.				Kis-Tapolcsány—Nagy-Surány.					
Stanice.	triedy	miešan.	osobný	Stanice.	triedy	miešan.	osobný		
		vlak	vlak			vlak	vlak		
		I—III.	I—III.			I—III.	I—III.		
Nagy-Surány	ind.	5:00	12:35	4:42	Kis-Tapolcsány	érk.	6:15	4:41	6:45
Zsitva-Födemes		5:14	12:52	4:54	Aranyos-Maróth		6:39	4:51	7:11
Mánya		5:35	1:13	5:05	Taszár		6:56	5:02	7:30
Szt. Mihályúr 4. sz. őrh.		*5:45	*1:24	*5:16	Betekints 8. sz. őrh.		*7:04	*5:08	*7:40
Vajk		5:56	1:36	5:25	Zsitva-Ujfalu		7:14	5:17	7:53
Verebely		6:23	2:00	5:45	Verebely		7:37	5:36	8:23
Zsitva-Ujfalu		6:36	2:16	5:56	Vajk		7:49	5:46	8:40
Betekints 8. sz. őrh.		*6:46	*2:28	*6:04	Szt. Mihályúr 4. sz. őrház.		*7:59	*5:54	*8:52
Taszár		7:00	2:40	6:12	Mánya		8:12	6:02	9:11
Aranyos-Maróth		7:28	3:07	6:25	Zsitva-Födemes		8:28	6:16	9:35
Kis-Tapolcsány	érk.	7:40	3:20	6:35	Nagy-Surány		8:41	6:27	9:52

Pelsőcz—Murány.				Murány—Pelsőcz.			
Stanice.	triedy	miešan.	miešan.	Stanice.	triedy	miešan.	miešan.
		vlak	vlak			vlak	vlak
		II—III.	I—III.			I—III.	I—III.
Pelsőcz	ind.	7:00	3:00	Murány	ind.	3:00	11:20
Horka-Özörény 1. sz. őrh.		*7:16	*3:16	Hosszrét 14. sz. őrh.		*3:10	*11:30
Licze-Gicze		7:38	3:38	Nagy-Rőcze		3:26	11:56
Jolsva-Taplocza 6. sz. őrh.		*7:51	*3:51	Vizesrét 11. sz. őrh.		*3:32	*12:02
Jolsva		8:21	4:16	Hisnyóvíz		3:44	12:31
Hisnyóvíz		8:51	4:41	Jolsva		4:08	1:01
Vizesrét 11. sz. őrh.		*9:04	*4:54	Jolsva-Taplocza 6. sz. őrh.		*4:17	*1:10
Nagy-Rőcze		9:27	5:17	Licze-Gicze		4:29	1:22
Hosszrét 14. sz. őrh.		*9:44	*5:34	Horka-Özörény 1. sz. őrh.		*4:50	*1:43
Murány	érk.	9:55	5:45	Pelsőcz	érk.	5:02	1:55

* Podmienenne vlak zastane. Hrubé čísla značia nočné hodiny.

Tlačou cis. a krát. dvornej kníhtlačiarne Viktora Hornyánszkeho v Budapešti